

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียนในจังหวัดสงขลา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา และผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง ประจำปีการศึกษา 2546 จำนวน 11 โรงเรียน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา, 2546) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ได้แบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่มตามเขตพื้นที่การศึกษา 3 เขต ดังนี้

เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอระโนด กระแสสินธุ์ สทิงพระ สิงหนคร และอำเภอเมือง มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเลียบ โรงเรียนวัดโรง และโรงเรียนวัดอ่าวบัว

เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอรัตภูมิ ควนเนียง บางกล่ำ นาหม่อม หาดใหญ่ และอำเภอคลองหอยโข่ง มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังพา โรงเรียนบ้านฉลุง และโรงเรียนบ้านโคกม่วง

เขต 3 ประกอบด้วย อำเภอจะนะ นาทวี เทพา สะเดา และอำเภอชะบ้าย้อย มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนวัดน้ำขาว โรงเรียนชุมชนบ้านสะพานไม้แก่น โรงเรียนบ้านปรึก โรงเรียนชุมชนบ้านปาดังเบซาร์ และโรงเรียนบ้านสำนักขาม

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคำนวณโดยใช้สูตรของ ทอร์นไดค์ (Thorndike, 1987 อ้างตาม ธวัชชัย, 2536) ดังนี้

สูตร $n = 10k + 50$ โดยที่ n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

k หมายถึง จำนวนตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ มีตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา จำนวน 7 ตัวแปร ดังนั้น จึงต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 ราย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดคุณสมบัติของการเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถติดต่อสื่อสาร และตอบแบบสอบถามได้
2. อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นเขตรับผิดชอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
3. ยินดีเข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม
4. มีความพร้อมในการตอบคำถามขณะไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi - stage sampling) มีขั้นตอน (ดังแสดงในแผนภาพ 1) ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเขตการศึกษา คือ เขต 1 เขต 2 และ เขต 3

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างโรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จับฉลากเลือกโรงเรียนเพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละเขต โดยกำหนดโควต้า ดังนี้

เขต 1 มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 3 โรงเรียน สามารถเลือกได้ 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดอ่าวบัว อำเภอกระแสดินธุ์

เขต 2 มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 3 โรงเรียน สามารถเลือกได้ 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังพา อำเภอหาดใหญ่

เขต 3 มีโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 5 โรงเรียน สามารถเลือกได้ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านสะพานไม้แก่น อำเภอจะนะ และโรงเรียนบ้านปริก อำเภอสะเดา

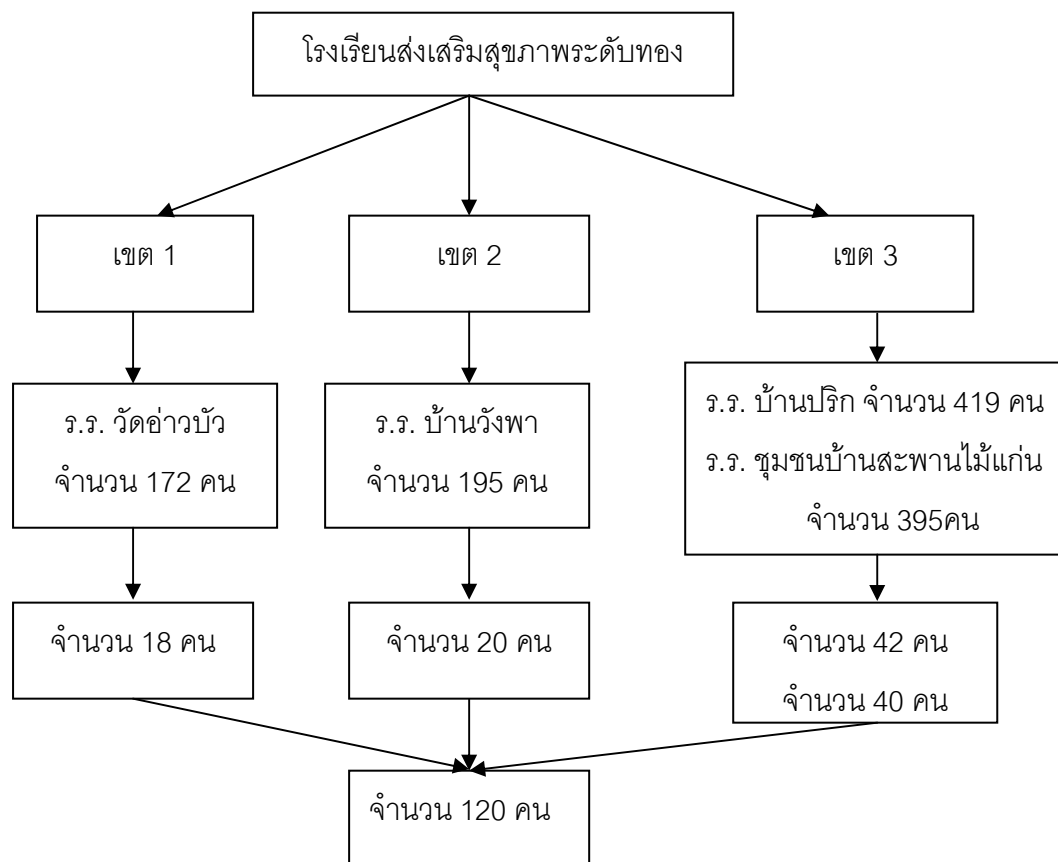
ขั้นที่ 3 ทำการสุ่มรายชื่อของนักเรียนของแต่ละโรงเรียน ดังนี้

1. นำรายชื่อของนักเรียนแต่ละชั้นจากประถมศึกษาที่ 1 - 6 มาคละกัน

2. สุ่มรายชื่อของนักเรียนตามจำนวนโควต้าที่กำหนดไว้ (สัดส่วนของประชากรต่อกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 1:10) (เพชรน้อย, ศิริพร และ ทศนีย์, 2539) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจับฉลากแบบไม่คืนที่ (simple random sampling without replacement) (เพ็ญแข, 2543)

3. คัดเลือกรายชื่อของนักเรียนที่มีผู้ปกครองซ้ากันออกไป และสุ่มรายชื่อของนักเรียนใหม่ตามข้อ 2 จนได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างครบตามกำหนด

4. ทำการสุ่มรายชื่อของนักเรียนอีก 3 โรงเรียนที่เหลือ ตามข้อ 1 - 3 จนได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างครบทุกโรงเรียน จำนวน 120 คน

แผนภาพ 1 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามปัญหา หรือข้อสงสัยต่างๆ

3. อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงสิทธิ์ที่สามารถตอบรับการเข้าร่วมการวิจัย หรือออกจากกรวิจัยโดยไม่เกิดผลกระทบใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม และใช้วิธีการจดข้อมูลต่างๆ จากผู้ให้ข้อมูลซึ่งข้อมูลนี้จะใช้ในการเผยแพร่เพื่อการศึกษาเท่านั้น และไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลโดยเด็ดขาด

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2543) มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการมีตำแหน่งในชุมชน และการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ องค์ประกอบที่ 1 - 9 ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ บริการอนามัยโรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ และการให้คำปรึกษา และสนับสนุนทางสังคม ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ และคำถามปลายเปิดถามถึงเหตุผลของความต้องการการมีส่วนร่วมและไม่ต้องการการมีส่วนร่วม จำแนกตามองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้ง 9 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบมีคำถาม 5 ข้อ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้ คือ

ต้องการการมีส่วนร่วม ให้ 1 คะแนน

ไม่ต้องการการมีส่วนร่วม ให้ 0 คะแนน

การแปลผลคะแนนความต้องการการมีส่วนร่วมในแต่ละองค์ประกอบ คะแนนรวมอยู่ในช่วง 0 - 5 คะแนน พิจารณาแบ่งเป็น 2 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลแบบอิงกลุ่ม (norm criteria) เนื่องจากข้อมูลมีการกระจายแบบไม่ปกติ จึงใช้ค่ามัธยฐานเป็นค่ากลางในการแบ่งคะแนน (เพชรน้อย, ศิริพร และ ทศนีย์, 2539) ดังนี้ คือ

คะแนนน้อยกว่าค่ามัธยฐาน หมายถึง ต้องการการมีส่วนร่วมน้อย

คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่ามัธยฐาน หมายถึง ต้องการการมีส่วนร่วมมาก

การแปลผลคะแนนความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในภาพรวม คะแนนรวมอยู่ในช่วง 0 - 45 คะแนน พิจารณาแบ่งเป็น 2 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลแบบอิงกลุ่ม (norm criteria) เนื่องจากข้อมูลมีการกระจายแบบไม่ปกติจึงใช้ค่ามัธยฐานเป็นค่ากลางในการแบ่งคะแนน (เพชรน้อย, ศิริพร และ ทศนีย์, 2539) ดังนี้ คือ

คะแนนน้อยกว่าค่ามัธยฐาน หมายถึง ต้องการการมีส่วนร่วมน้อย
 คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่ามัธยฐาน หมายถึง ต้องการการมีส่วนร่วมมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2543) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จำนวน 5 คน และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปทดลองใช้เครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือ

2. การทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย (try out) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดแหลมบ่อท่า อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน

3. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) การหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้สูตรครุเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (KR - 20) (เพชรน้อย, ศิริพร และ ทศนีย์, 2539) ข้อมูลความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำแนกเป็นรายองค์ประกอบที่ 1 - 9 ได้ค่าความเที่ยงดังนี้ คือ 0.83, 0.79, 0.81, 0.87, 0.76, 0.59, 0.64, 0.73 และ 0.74 ตามลำดับ ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยรวม ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็น

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 2 คน โดยผ่านการชี้แจงรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยแล้ว ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนกันยายน - ตุลาคม 2547 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ต่อคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม เพื่อพิจารณาประเด็นจริยธรรมของโครงร่างวิทยานิพนธ์

1.2 ขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยการทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล

1.3 เตรียมผู้ช่วยวิจัย ดังนี้

1.3.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2 สานิตการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามแก่ผู้ช่วยวิจัยในพื้นที่ และกลุ่มตัวอย่างจริง

1.3.3 ผู้ช่วยวิจัยทดลองสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีผู้วิจัยดูแลอย่างใกล้ชิด

2. ขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

2.2 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้ ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลทุกชุดก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 10 โดยแยกวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (เพชรน้อย, ศิริพร และ ทศนีย์, 2539; สุชาติ ป., 2544)

1. อธิบายลักษณะของข้อมูลคุณลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การมีตำแหน่งในชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้ประโยชน์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. อธิบายลักษณะของข้อมูล ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้ กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้สถิติไคสแควร์ pearson chi - square และ fisher's exact test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$

4. นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาจัดกลุ่มสาระและแจกแจงความถี่ตามเนื้อหา เพื่อการอภิปรายผลหรือสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ